

TELEGRAFUL ROMÂN

Apare Marți, Joi și Sâmbătă

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhale pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 34
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refuză. Articollii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori
30 fl. rëndul cu litere garmond

Nr. 7129 Plen.

Concurs.

La institutul archidieceșan pedagogic-teologic din Sibiu a devenit vacant un post de profesor. În scopul îndeplinirii aceluia se publică prin această concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în ziarul „Telegraful Român”.

Concurenții vor avea să subțernă la consistoriul archidieceșan concursurile instruite cu documentele următoare:

- carte de botz;
- testimoniu de maturitate;
- absolutoriu teologic de la vre-un institut teologic din patria noastră;
- testimoniu de calificare profesorală în sensul statutului organic §. 122 p. 10 și al regulamentului pentru examinarea candidaților de profesori la institutul pedagogic-teologic din archidieceșana Transilvaniei, votat de sinodul archidieceșan din 1875.

Emolumentele împreunate cu acest post de profesor sunt cele normate în regulamentul seminarial § 3 p. 6 și § 4 p. 7, a nume: în primii trei ani de probă salariu 1600 corone și bani de curțir 300 corone, ear' după definitivare salariul întreg normal.

Cererile întrate după expirarea termenului indicat, nu vor fi luate în considerare.

Sibiu, din ședința plenară, ținută la 7 Iulie 1903.

Consistoriul archidieceșan.

Congresul corpului didactic primar din România.

Marți, Mercuri și Joi din săptămâna trecută, învățătorii școlilor primare (normale și populare) au fost întruniți în al patrulea congres didactic în București.

Cred că fac bun serviciu învățătorilor și amicilor școlilor noastre, dând pe baza celor publicate în ziarele din România un raport amănunțit despre decursul acestui congres. O fac acesta cu atât mai vârtos, că materia discutată în acest congres e de o însemnătate didactică-metodică principală.

Două teme au fost puse spre dezbateri la ordinea zilei: 1. „Gramatica limbii române în școala primară” și 2. „Noul orar al școlilor primare”.

Deschiderii congresului i-a premerș oficiarea „Invocării duhului sfânt” la metropolie. În urmă membrii intrunindu-se la Ateneu, presidentul societății corpului didactic, în prezența ministrului instrucțiunii publice, Spiru Haret, prin un admirabil discurs declară congresul deschis. Dsa esplică avântul dobândit în țară de învățământul primar. Constată însă că o parte din materiile predate în școlile primare, neavând aplicare în viața practică, se pierd în vânt. De aceea factorii conducători ai învățământului primar caută neconținut a introduce îndreptări, în sensul, ca copiii să dobândescă o instrucție cât se poate de solidă.

Acestei împrejurări au să se atribue măsurile ministrului luate în anul trecut, de a se introduce noțiuni noi în programul școlilor primare cu ten-

dința de a îndruma generațiunile viitoare spre industrie și comerț.

Învățământul primar trebuie să aibă un caracter, cât se poate de practic, pentru ca copiii, devenind cetățeni, să aibă la îndemână toate cunoștințele necesare pentru toate împrejurările vieții.

Școala în timpul de față are o chiamare mai înaltă de cât în timpurile trecute; ea trebuie să fie totul, să dea copiilor nu numai știința de carte, ci și educațiunea.

Ministrul Haret luând cuvântul, arată că lipsa de sistem și continuitate în învățământ, constatată până acum în primul loc, crede a se atribui împrejurării, că legăturile între membrii corpului didactic erau foarte slabe. Ei erau lipsiți de ori-ce cohesiune între dînșii, urmarea cărui lucru a fost, că din sinul unui astfel de corp didactic nu putea să iese o idee, o directivă. Adunați învățătorii într'un singur mănunchiu — congres — au adus servicii reale învățământului. De acum înainte se poate aștepta, ca cele mai înalte idei, adevăratele reforme școlare, să pornescă din sinul corpului didactic.

Chiamarea școlei e de a pregăti oameni buni, morali și folositori. Spre a satisface acestei chiamări învățătorii vor întâmpina multe greutăți. Pășind însă cu curaj și cu stăruință, fără a ne opri înaintea greutăților, vom ajunge la ținta dorită, ear' meritul corpului didactic va fi cu atât mai mare, cu cât greutățile de învins vor fi mai mari.

După-ce se decide să se depună câte o cunună pe monumentele marilor patrioți I. C. Brătianu și C. A. Rosetti, precum și să se trimită o telegramă de omagiu Regelui, ședința primă se ridică.

În a doua ședință, ținută Mercuri, s'a pus apoi la ordinea zilei prima temă, „Gramatica limbii române în școala primară”, discutată din următoarele puncte de vedere: 1. Cunoștințele gramaticale sunt necesare învățământului limbii materne în școala primară? 2. Cântul acestor cunoștințe care să fie? 3. Cunoștințele gramaticale să se predea pe baza cărților de lectură, ori dintr'un manual de gramatică?

La discuție au luat parte cei mai valoroși membri ai corpului didactic, cunoscuți ca autorități în chestii metodice-didactice. Șirul lor e lung, fiind unii pro, alții contra, dar argumentele ambelor partide au fost ponderose. Și după ce au vorbit la obiect 10 membri, congresul a instituit o comisiune, care să studieze mai departe chestia menținerii sau escluderii gramaticii din școlile primare, și apoi să presinte în o ședință viitoare propunere în merit.

Din lungul șir al vorbirilor ținute estrag următoarele: Dl Ciocârlița, autor al mai multor valorose cărți didactice, spune că este pentru predarea studiului gramaticii, însă în mod rațional. Cunoștințele gramaticale să începă a se preda elevilor în cl. III și IV, însă dintr'o carte de cetire, ear' nu dintr'o carte specială de gramatică. Amintesc aici, spre lămurire, că în România există sistemul de 5 clase.

„Trebuie să învățăm — a zis dl Ciocârlița — mai întâiu să vorbim și să scriem limba, și apoi să ne ocupăm cu gramatica ei. Actualul program de în-

vățământ — planul de învățământ — recunoște acest principiu și are punctul de plecare potrivit cu mersul natural al lucrurilor, dar' îl părăsește prea de vreme și răstornă principiul pus, dând totă importanța gramaticii și lăsând în părăsire vorbirea și scrierea limbii. Acest lucru pornește chiar din clasa a II. Minte copiii este torturată cu cunoșterea părților de vorbire, cu declinarea și conjugarea lor și cu părțile propozițiunii și a e frazei. Predarea acestor cunoștințe durează trei ani (la noi cinci) fără nici un rezultat practic, căci copiii absolvă școala fără să știe scrie și cell corect românește.

„Să învățăm să scriem și să cetim bine limba românească și apoi să ne dedăm la comparațiuni și abstrațiuni pentru aflarea regulilor gramaticale.”

Un alt valoros membru, dl Costescu, vorbește despre inutilitatea gramaticii în școlile primare.

„Metoda cea mai bună — zice dsa — este aceea care consultă mersul pe care l'a urmat civilizația. Aplicând acest principiu la materialul de gramatică, trebuie să constatăm, că gramatica e o reunire de legi ale limbii, este știința filosofică a ei. Cei cari au studiat mersul omenimii au ajuns la convingerea, că oamenii n'au început cu știința. Lumea a gândit întâiu și apoi a format cuvinte, ie-a deprins în vorbire, a scris poeme, a făcut discursuri, și în urmă s'a apucat să facă gramatică.”

Este deci nefiresc, să amezim copiii cu abstrațiuni gramaticale, cu știință, înainte de a posede limba. A pretinde, ca micul școlar să potă pătunde gramatica înainte de a cunoște limba, e a pretinde, că putem să învățăm pe copil călăritul înainte de a pute să umble”. E contra gramaticii în școlile primare. Acest studiu ar trebui înlocuit cu exerciții de cetire, scriere și analiză logică.

Pentru menținerea studiului gramaticii așa ca până acum au vorbit 2 membri, basându-se pe argumentul, că fără gramatică elevii ar întâmpina mari dificultăți mai cu sêma în ce privește ortografia.

Comisiunea însărcinată cu mai departe a studia a acestei chestii a făcut congresului în ședința următoare proiect de hotărîre în cauză, care s'a și aprobat. A zis așa:

1. „Gramatica limbii române să se predea în școlile primare numai în clasele III și IV. urbane (orășenești), III, IV și V rurale (sătești), pe baza bucăților de lectură aflate în cartea de cetire sau într'un text anume întocmit pentru învățământul limbii.

2. Cântul acestor cunoștințe să fie redus la cunoșterea părților de cuvânt, variabile în o singură grupă, fără specificare, la cunoșterea propozițiilor simple, dezvoltate, și fraze.

3. În clasa I. și II a se vor face numai exerciții sistematice, de odată cu scrierea și cetirea, pentru pregătirea studiului gramaticii din clasele superioare.

În ședința a III-a ținută Joi s'a pus la ordinea zilei discuția asupra temei a doua: „Noul orar al școlilor primare”.

Discuția asupra acestui obiect încă a fost foarte interesantă, și fiind ea pentru noi de actualitate, deore-ce o asemenea

temă a fost pusă spre discuție și în conferențele noastre anuale din ăst-an, promit a o descrie la timpul său în un articol special, în care voi face tot odată cunoscut vechiul și noul orar oficial al școlilor primare din România.

După ce și asupra acestui obiect s'a luat o hotărîre meritorică, ministrul Haret prin o vorbire avântată declară congresul închis. „D-vostre, — a zis ministrul — sunteți chiamați să realizați dorințele aceluia, cari vor, ca țara să fie mare, luminată și frumoasă, vă doresc deci sporiu la muncă, noroc și fericire”.

Congresistii scoborându-se în curtea Ateneului au fost fotografiați, având în mijlocul lor pe dl Spiru Haret și pe dl G. Adămescu, secretariul general al ministrului. Vineri împărțindu-se apoi în 2 grupe au făcut excursiune unii la Constanța, alții la Sinaia. În ambele locuri au fost primiți în cel mai sêrbătoresc mod, dovadă că publicul din România știe să aprecieze după merit pe pionerii culturii”, nu ca la... noi.

D. A. Mosora.

Plan de acțiune

pentru înființarea teatrului român.

În urma însărcinării primite de la adunarea generală, ținută anul trecut în orașul Bistrița, comitetul societății pentru crearea unui fond de teatru român a compus un plan de acțiune cu privire la lucrările ce sunt de executat pentru pregătirea înființării teatrului român în Ungaria.

Asupra acestui plan de acțiune va avea să se pronunțe adunarea generală de ăst-an, care se va ține în Sebeșul-săseș. Și până atunci însă, comitetul ar dori, ca toți cei chiamați și cu tragere de inimă pentru cauză, să-și spună cuvântul asupra celor cuprinse în acest plan, pentru-ca astfel chestiunea să fie lămurită din toate punctele de vedere înainte de adunarea generală, care cu atât mai ușor și-ar pute spune apoi cuvântul final și decizător în această privință.

Pentru a face posibilă discuția pe tema acesta și în colonele ziarului nostru, publicăm întregul plan de acțiune al comitetului „societății pentru crearea unui fond de teatru român”, după-cum urmază:

A. Principii generale.

E lucru firesc, că toți aceia dintr'o noi, cari ne știm eugeta asupra condițiilor de dezvoltare sănătoasă a culturii și a artei noastre naționale, precum și asupra importanței acestor factori pentru viața unui popor, considerăm înființarea unui teatru românesc de o chiamare sfântă. Dacă n'am avut azi fondul merit pentru acest scop, ni-s'ar impune datorința să ni-l creăm.

Avem, din ajutoriul lui Dumnezeu și al oamenilor buni, un fond considerabil, și avem o societate, care 32 de ani a purtat stindardul Thaliei române pentru acest scop mareș.

Ideia, de care au fost conduși acei bărbați ai nêmului nostru, cari au întemeiat „Societatea pentru crearea unui fond de teatru român”, a fost în adevăr o inspirație divină, ear' acțiunea pusă în serviciul acestei cauze a fost continuu alimentată și împuțernicită de însuși boldul firesc de viață, de valoare și de dezvoltare, bold inherent poporului ca și individului.

O urmare practică a activității „societății pentru crearea unui fond de teatru” este însă insistința cu care s'a cere azi din toate părțile, înființarea unui teatru românesc.

